

שאלות הנוגע לנסיעות באירון - שיעור 609

I. בענין ברכת הגומל

- (א) **עיין באג"מ** (ז' - ט') דלא מבעיא להסוברים (רי"ט - ט) דהני ד' דצריכין לברך לאו דוקא אלא אף להסוברים דדוקא הני ארבעה נמי יש לברך דאם על הים צריך לברך כ"ש באירון שגרוע ממים שאף רגע אחד אינו יכול להיות באויר ואף הספינות שבזמנינו נמי מברכין שעצם מקום הים הוא סכנה ואף שהוא חסד קטן מכפי שהיה בימים ההם וצ"ע למה לא מברכין על ה' S.I. ferry or Circle Line ואפשר משום דאינו הילוך של שעה וחומש (שו"ת יחזה דעת ז' - כ"ו) ועוד דזה רק שפת הים ולא יורדי ים ולכן אף בקאר שיותר מצוי חשש סכנה שעצם הדרך אין בו סכנה אין מברכין אלא כשאירע איזה דבר שפגעו ונגעו הקאר ולא הוזקו ועיין בשו"ע (ט) דוקא שנפל עליו כותל ולא לפניו או ניצול מדריסת שור או עמד עליו אריה לטרפו או שודדי לילה לכל אלו ספק סכנה הם וצריך רחמים מה' וניכר שהוא ניצול ברחמיו אמנם הגאון הראגצובי בענין הנוסעים באירון סבר דאין מברכין והביא ראיה מחולין (קל"ט). דאור דרך נשר אקרי דרך סתמא לא אקרי ולכן אם מוצא קן בשמים אין מצוה של שילוח הקן מ"מ קשה לסמוך עליו להלכה ולא נהגו במדינת ליטא לקבוע ההלכה כדבריו (שו"ת יחזה דעת ז' - כ"ו)
- (ב) **לקטן פחות מבן י"ג שנים** אין צריך ברכת הגומל או משום שהוא ברכת רשות או משום שלא שייך בזה חינוך שמא לעולם לא יתחייב בזה (מג"א סק"א ומ"ב סק"ג) וע"ע בשע"ת (ה) ובהגהות רע"א (סז) דקטן מברך ואפשר משום שהוא חינוך לתיקון חכמים
- (ג) **נשים אינן מברכות בה"ג** משום שכל כבודה בית מלך פנימה (הלכות קטנות) ועיין במג"א (רי"ט סימן רי"ט) שהביא הכנה"ג דנשים מברכות ועיין באג"מ (ה - י"ד) שסבר שלא כהמ"ב (סק"ג) שתברך בפני עשרה אלא תברך בפני אדם אחד או אשה ולכתחלה אם היא נשואה תברך בפני בעלה ודיו

II. הערות בענין תפילת הדרך - מקונטרס ובלכתך בדרך

- (א) **שיעור פרסה נעשה ברגע** ולכן ברכת תפילת הדרך שפיר יכול לברך בשעה שהאירון מתחיל לרוץ על הארץ לצורך לעלות באויר ואף קודם שמגביה את עצמו ועיין במ"ב (ק"י - סק"ל) שכתב כן לענין רכבת ולכתחלה יש להסמיך תפילת הדרך לברכה אחרת כגון ברכה אחרונה על אכילה או אפילו להסמיכה לברכת אשר יצר ולא לברכה ראשונה דאולי הוי הפסק בין ברכה הראשונה לברכה האחרונה
- (ב) **בעמידה טוב יותר - עיין בשו"ע** (ק"י - ז) אך אם עיכוב עמידתו יטרידו מותר לומר בישיבה ובלבד שתהיה העגלה עומדת אך אם גם זה א"א מותר לומר בהליכה (חיי אדם כלל ס"ד - ז)
- (ג) **להוציא את חבירו בתה"ד - עיין בפר"ח** (ק"י - ז) שכתב דדעת הרמב"ם דאומרים תה"ד רק במקום סכנה ולכן לא הביאו דין של תה"ד להלכה ולכן אין מסיימים בברכה דספק ברכות להקל ועיין בצפנת פענח על הרמב"ם (תפילה ז - י) דיוצא תה"ד בברכת המכין מצעדי גבר ולכן יותר טוב לאחד מוציא את חברו ולמעט בברכה זו ואין אומרים הכלל דא"א להוציא את הבקי בתפילה כי זה רק בתפילת השמו"ע ולא בתפילה קצרה כתה"ד
- (ד) **ליכא מקום פנוי שלא יהיה בתוך פרסה של הכביש** כגון עיר או בתים הגרש"ז אויערבך פסק שלא לברך בכביש ירושלים-ת"א מטעם דליכא מקום פנוי בתוך פרסה ולכן הוא הדין מנוי יארק למנסי או ללייקוואוד וכדומה ועיין בבה"ל (ק"י ד"ה ואין לחומרה) שנשאר בצ"ע וע"ע בשו"ת בצל החכמה (ה - ק) שכתב דצריך לברך ואפשר דתלוי בטעם אמאי לא תיקנו בתוך פרסה אי משום בהילוך זה אין סכנה (כהנה"ג) או משום דקרוב לעיר אין מברכים (כהרא"ש) ואבאר ועיין בארחות רבינו (ה - ר"ח) כשנוסע מב"ב-לת"א יש רשות לברך תה"ד משום שהנסיעה במהירות במכונית גופא סכנה (בשם החזו"א) וצ"ע אמאי אין מברכים תה"ד בהרים בקיץ כשהולכים פרסה ממקום למקום וגם מירושלים-לקבר רחל אמאי אין מברכים

III. תפילה באירון

- (א) **כשנוסעים מארה"ב לא"י צריכים להתפלל שחרית מיד כשתנץ החמה** הואיל וכאן

אין חשבון של ג' שעות לק"ש וד' לתפלה שדנים לפי המקום שהוא נמצא בו (אג"מ ג - ז"ו)

(ב) קם בבוקר אחר הנץ קורא קריאת שמע מיד על תנאי דאם כשאומר בתפילה לא יהיה אחר הזמן אינו רוצה לצאת בקריאה זו (הגרע"א מ"ו והגר"ז סק"ט) אמנם המ"ב לא הביאו ואפשר משום דתנאי אינו מועיל בקבלת עול מלכות שמים ואבאר וצריך שיקרא ק"ש אפילו בלי נט"י ובלי ברכה"ת (בלכתך בדרך לות 73 בשם החזו"א) ואח"כ יברך ענט"י וברכה"ת ואלקי נשמה וכוונתו שאמר ואשרי וישתבח וברכת ק"ש וכו' והשאר ישלים אחר שמו"ע

(ג) קשה לו העמידה באוירון ואינו מתכוין להתפילה מטעם זה או מטעמים אחרים יותר טוב לישב אמנם צריך לעמוד קודם הכריעות כדאיתא ברמ"א (ז"ד - ה) וכ"כ האג"מ (ד - כ) אמנם צריך להיות רגליו ביחד וראשו כפוף (מ"ב ז"ה - סק"ז) ושלא לסמוך עצמו בשום דבר בשעת שמו"ע

(ד) מותר להתפלל נגד דופן בית הכסא דידן (חזו"א י"ז - ז"ו וי"ח)

(ה) מותר לצרף מחללי שבת למנין (אג"מ ב - כ"ג)

IV. הערות לנטילת ידיים

(א) בבית הכסא מותר אם א"א במקום אחר כי בית הכסא שלנו דומה לבית הכסא דפרסאי (פ"ג - ז) דמותר לקרות בו ק"ש ועוד שאינו מיוחד דוקא לבית הכסא אלא גם לרחיצה ועוד דברים (שו"ת מנחת יצחק ח - ט) ועיין בעם התורה (תשנ"ח) בענין היריהור בדברי תורה בשעת קלחת דמותר

(ב) נטילת ידיים של שחרית בדיעבד אין צריך כלי ושאר דברים הפוסלים בנטילת הסעודה (ז - ז)

(ג) בכלי שמשמש חד פעמי לסעודה - עיין בזמירות דברי יואל (ח - דף קנ"ג) שכתב שאין לקדש בכוס נייר וכ"כ האג"מ (ג - ל"ט) וכ"כ המנחת יצחק (י - כ"ג) אמנם המ"ב (קפ"ג - סק"י) כתב שהוא רק לכתחלה ואין עיכוב בדבר וטוב שההולך בדרך יקח עמו כלי לקיים מצות נט"י

(ד) נטילת ידיים לסעודה וקודם הנטילה עשה צרכיו - עיין במ"ב (קס"ה - ח) דצריך ליזהר שלא ליטול בפעם הראשון נטילה גמורה ורק מעט וע"ע בחזו"א (פוס' כ"ד) שכתב דמברך על נטילת ידיים ואח"כ אשר יצר ואח"כ המוציא ואין זה חשיב הפסק וזה ג"כ דעת הח"א ואבאר ויש אומרים שצריך לברך עוד פעם על נט"י באמצע הסעודה אם הולך לבית הכסא (מ"ב שס בשם המג"א) ויש חולקין (חזו"א שס בשם המרש"ל)

(ה) הניגוב שאפשר לעשות בחוץ ודאי עדיף טפי וטוב לעשות הניגוב במקום מושב אם אינם סמוך בתוך כ"ב אמות לביהכ"ס (מ"ב קס"ז - ז) ויש מקילין וכש"כ כשהולך לסעודתו דאין הליכה הפסק (חזו"א שם)

V. לעמוד בתור אחורי אשה לעלייה לאוירון או לירידה וכדומה עיין בברכות (ס"ח). תניא דלא יהלך אדם אחורי אשה בדרך ואפילו אשתו נודמנה לו על הגשר (ה"ט כ"ח - ח) ועיין בשו"ת מנחת שלמה (כ"ג - כ"ג) שהביא הלקט יושר שנשתנה הדבר שבזמנינו נשים מצויות ברחוב יותר מאנשים דאף אם יברח מאחורי אשה ימצא אשה אחרת ולכן במקום מצוה או צורך אין טעם להחמיר ומותר לכבד אשת חבר לעלות קודם לאוטובוס ואין חשש איסור (ע"פ)

VI. כהנים הנוסעים באוירון ויש שם ארונות לקבורה בא"י

(א) עיין בשו"ת אג"מ (י"ד ז - קס"ד) דאם הוא מתעורבות מיני מתכות אלו שנאמרו בקרא (ששה המינים) מטמא בפשיטות ואם הוא ממין אחר ויש בו תערוכות גם ממינים אלו אזלינן בתר רובא כדתנן בכלים (פ"ח) ויש אומרים דכמעט כל הארונות באים ע"י חברת EL-AL ויש לו ארון של חומר מיוחד כהלכה באופן שלא יבא את הטומאה וצ"ע ואין להתיר מטעם אוהל זרוק לאו שמיה אוהל דהא הוא נכנס בעת שהאוירון עומד על הקרקע דהוא אוהל מונח

(ב) הכהנים לפעמים טסים באוירון ע"ג הקברות - עיין בשערים מצויינים בהלכה (כ"ז - ח) שיש להתיר משום דבשעה שנכנס בו היה בהיתר והרי הוא אונס וגם הוא ספק טומאה ברה"ר דספיקו טהור וע"ע בחזו"א (ה"ט קמ"ז - סק"ט) שנשאר בצ"ע

נפסם לאלו נשמות אלו אוי"ל אל"ט צ"ל לאל"ט ב"ר יעקב ארזכי ע"ה לאל"ט אורח"י באשה רחל ב"ר גרשון חנוך הסניף הכתב ע"ה